

92
TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

A
ESİN.E
E.
1978

TÜRK KÜLTÜRÜ

AYLIK DERGI

19

E. Tryjarski, Hunowie Euro-
pejscy, Protobulgarzy, Chazarowie, Pi-
eczynowie (Polska Akademia Nauk,
Instytut Historii Kultury Materialnej
nəşriyətindən, Warszawa 1975), 80; 624
səhifə, indeks.

EMEL ESİN

DR. EMEL ESİN
KÜTÜPHANESİ

DR. EMEL ESİN
KOLEKSİYONU

TÜRK KÜLTÜRÜ

Yayınlayan:
TÜRK KÜLTÜRÜNÜ
ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ

★

İmtiyaz Sahibi

Prof. Dr. Şükrü ELÇİN

★

Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Talip YÜCEL

★

Fiatı: 10,— TL.

Yıllık abonesi: 120,— TL.

Dış memleketlere iki
mislidir.

★

Dergiye gönderilen yazı-
lar basılsın basılmasın
iade edilmez. Dergideki
yazılar kaynak gösteri-
lerek alınabilir. Makale-
lerdeki fikirler imzâ sa-
hiplerine aittir.

★

İdare ve yazışma adresi:

Tunus Cad. 16,
Bakanlıklar
P.K. 14, Çankaya
ANKARA

★

Dizilip Basıldığı yer:
Ay Yıldız Matbaası A. Ş.
Ankara

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Osman Turan'ın Arkasından Dr. Orhan F. Köprülü	1
Sovyetler Birliği'nde Rus Olmayan Milletler Üzerindeki Baskılar	3
Dili Özleştirme Çalışmaları ve Me- todsuz Yaklaşım Prof. Dr. Zeynep Korkmaz	15
Dört Kurşun (Şiir) Şükrü Elçin	22
Sovyet İstatistiklerin Göre Rusya'da Türkler Prof. Dr. İbrahim Yarkın	24
Erzurum'lu İbrahim Hakkı Divânı'nda Gönül Doç. Dr. Amil Çelebioğlu	26
Emir Timur ve İmar Faaliyetleri Dr. İsmail Aka	39
Avusturyalı Türkolog Prof. Dr. Her- bert Jansky Dr. Abdurrahman Güzel	42
Üç Ezân Şâiri Dr. Zeynep Kerman	47
Türk Müsikisi'nde Âhenkler Ekrem Karadeniz	50
Hikâyet-i Kızılalma Yayınlayan: Çelenkioğlu	53
Haberler: I. Millî Türkoloji Kongresi Dr. Abdurrahman Güzel	55
Bibliyografya: E. Tryjarski, (Hunowie Europej- scy, Protobulgarzy, Chazorowie, Pieczyngowie) Dr. Emel Esin ...	59
S.M. Uzdilek, İlim ve Müsiki, Türk Müsikisi Üzerinde İncelemeler (Yılmaz Öztuna)	60
İ.B. Sürelsan, Ahmet Rasim ve Müsikisi (Yılmaz Öztuna)	61
Gümeç Karamuk (Osmanlı İmpa- ratorluğu'nun çöküşü ile başlayan III. Selim islahatının bir Belgesi olarak Ahmed Azmi Efendi'nin Sefâretnâmesi) (Dr. Rifat Önsoy)	61
H.Z. Koşay, Pulur (Dr. Şükrü Elçin)	63

Dr.Emel Esin KÜTÜPHANESİ	
Demirb. no:	00019
Tasnif no:	A ESİN.E E 1978

BİBLİYOGRAFYA:

K. Dabrowski - T. Nagrodzka - Majchrzyk - E. Tryjarski, *Hunowie Euro-pejscy, Protobulgarzy, Chazarowie, Pieczyngowie* (Polska Akademia Nauk, Instytut Historii Kultury Materialnej neşriyatından, Warszawa 1975), 80; 624 sahife, indeks.

Polonya, eskiden beri, Türkoloji merkezlerinden biri olarak tanınmaktadır. Bu gelenegin sebebinin Türkler ile tarih boyunca süregelen münâsebetler. de aramak icap eder.

Tamtacagımız eser Leh İlimler Akademisi'nin bir kolu olan Maddî Kültür Tarihi Enstitüsü'nün neşriyatındadır. Eserin nâşiri, Türkoloji kongreleri münâsebetiyle memleketimize gelen ve makaleleri Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün yayınlarda yer alan, tanınmış Türkolog Prof. E. Tryjarski'dir. Kitap, Prof. Tryjarski'nin önsözü ile, kendisinden başka diğer iki müellifin de yazmış olduğu dört makaleden müteşekkildir. Dört makalenin birleştirilmiş isimleri kitaba ad vermektedir: "Avrupalı Hunlar, Proto-Bulgarlar, Hazarlar, Peçenekler".

Avrupalı Hunlar hakkında olup, giriş, sekiz bölüm, bibliyografya ve 22 resimden ibaret ilk makalenin müellifi K. Dabrowsky'dir (s. 11-147). Makalenin birinci bölümünde, kaynaklar gözden geçirilmiş, ikinci bölümde Avrupalı Hunlar'ın siyasi tarihi ele alınmıştır. Üçüncü bölümde arkeolojik malzeme tedkik olunmuş, dördüncü bölüm numismatik buluntulara tahsis edilmiştir.

Beşinci bölümde 1957-72 arasındaki yeni araştırmalar tanıtılmaktadır. Altıncı bölümde içtimâî hayat, ticâret, kültür ve dil meseleleri, ile Hun dilinin ırkî mensûbiyeti husûsundaki muhtelif tahminler incelenmiştir. Yedinci bölüm Attilâ'ya ayrılmıştır. Sekizinci ve son bölümde Hunlar'ın Avrupa'da tuttukları mevki tesbit edilmeğe çalışılmaktadır.

Türk Proto-Bulgarlar hakkındaki ikinci makale (s. 151-374) E. Tryjarski'nin eseridir. Makale, giriş, yedi bölüm, bibliyografya ve 25 resimden müteşekkildir. Birinci ve ikinci bölümler Proto-Bulgarlar'ın etnik mensûbiyeti ve başka Batılı Türk boyları ile bağlarına tahsis edilmiştir. Üçüncü bölümde, M. VI. yüzyılda Karadeniz'in şimalinde kurulan ve Theophanes ile Nikephoros'un Büyük veya Kadim Bulgaristan adını verdiği devletin tarihi çizilmektedir. Dördüncü bölümde kültür tarihi meseleleri ele alınmıştır. Beşinci bölüm Etil Proto-Bulgarları'na, altıncı bölüm Pannonia Proto-Bulgarları'na, yedinci bölüm ise Tuna Proto-Bulgarları'na tahsis edilmiştir.

T. Nadrodzka-Majchrzyk'in kaleminden üçüncü makalenin mevzuu Hazarlar'dır (s. 381-477). Makale, giriş, üç bölüm, bibliyografya ve 12 resim ile haritaları muhtevidir. Girişte kaynaklar ve umûmî meseleler gözden geçirilmiş, ilk bölümde maddî kültür, ikinci bölümde idari teşkilât, üçüncü bölümde dinî hayat ve dil ile yazı meseleleri tedkik edilmiştir.

Dördüncü ve son makale yine E. Tryjarski'nin imzasını taşımakta ve Peçenekler'i ele almaktadır. Bu makale, giriş, dört bölüm, bibliyografya, 16 resim ve haritalardan ibarettir. Geniş tutulan giriş kısmında umûmî mülâhazalar, Peçenekler'in ethnîk mensûbiyeti ve göçleri mevzuundaki bilgiler ve bu boyların siyâsî târihî gözden geçirilmiştir. Birinci bölümde maddî kültür, ikinci bölümde idârî teşkilât, üçüncü bölümde dîni hayat ile dil ve yazı hakkındaki malzeme ve târihî kayıtlar incelenmiş-

tir. Dördüncü bölüm "Peçenekler ve Polonya" adını taşımaktadır.

Tanıttığımız kitap, Ortaçağda Doğu Avrupa'da bulunan bâzı Türk boyları ve devletleri hakkında muhtasar, fakat son araştırmaları ve arkeolojik buluntuları da çerçevesine almakla, geniş çapta tutulmuş ve Türk kültür târihi araştırmaları bakımından, değerli bir eserdir. Bu mâhiyeti sebebiyle, eserin Türkçeye terceme edilmesini temenni ederiz.

Dr. Emel Esin

Ord. Prof. Sâlih Murad UZDİLEK, İlim ve Müsiki, Türk Müsiki Üzerinde İncelemeler. Kültür Bakanlığı Yayınları: 267, İstanbul, 1977, Millî Eğitim Basımevi, 72 s. + 2 cetvel, 15 TL., 6.000 baskı, yayına hazırlayan: Av. Ercümen Berker.

İstanbul Teknik Üniversitesi Fizik Profesörü merhum Sâlih Murad Uzdilek'in yukarıda başlığı verilen eseri, hacmen küçük, fakat Türk Müsiki üzerinde yazılmış en mühim kitaplardan biridir. Eserin Türk Müsiki'ndeki ehemmiyetini Türk Müsiki Ansiklopedisi'nde (II, 357a-8a) belirtmiştim. Sâlih Murad Uzdilek (1891-1967), fizik ve matematik âlimi olmasına rağmen, müsikkiye ilgi duymuş ve Sâdeddin Arel'in (1880 - 1955) teşvikiyle bu küçük kitabını kaleme almıştır. Arel'in önsözü ile kitap, 1944'de İstanbul'da mahdut tirajla basılmış ve çoktan tükenmişti. Millî müsikimizin başlıca modern müzikoloji kitaplarından bulunan eserin yeniden baskısı, yıllardan beri bir ilmi zarûretti. Bu görevi, Kültür Bakanlığı yerine getirdi.

Eser, Kültür Bakanlığı Türk Müsiki Kurulu'nun yayınladığı 2. kitaptır. İleri, Prof. Dr. Şükrü Elçin'in, âlimâne

bir önsözle faksimilesini verdiği Ali Ufkî Bey'in Mecmû'a-i Sâz-ü Söz'ü idi.

Sâlih Murad merhumun eserini, onun yakın dostlarından Ercümen Berker baskıya hazırlamıştır (Berker'in müsikî şahsiyeti için bk. Türk Müsiki Ans., I, 106a-7b). Av. Berker, kitabın değeri ve Uzdilek hakkında bir de önsöz yazmıştı. Bu önsöz, Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi'nin bir yanlışlığı yüzünden sehven kitaba girememiştir. Yanlışlık şöyle olmuştur: Önsöz, Millî Kültür dergisinde yayınlanmak istenmiş, yayınlanmış, sonra asıl İlim ve Müsiki'nin başında negredilmek üzere tevdi edildiği unutulmuş, kitaba alınmamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Türk Müsiki Devlet Konservatuvarı'nın başlıca kurucusu, başkanı ve öğretim üyesi müzikolog ve bestekâr Ercümen Berker'in, Uzdilek'in eserinin yeniden istifadeye sunulması için yaptığı çalışma, Türk Müsiki'sine olan büyük hizmetlerinden biridir.

Uzdilek'in eseri, Türk Müsiki sistemi, bu sistemin fizik ve matematik temelleri ile ilgilenenlerin istifadesine açıktır.

Yılmaz Öztuna